

Rapla kihelkonna koolikomisjoni protokollides liidurite märkmete järgi on Järvaandri kolmeklassiline vallakool vanim Rapla kihelkonnas. Ta on asutatud 1844.a. mõisa koolul, kes teda esialgu na üles pidas. 1849.a. oli kool sunnitud oma tegevuse lõpetama ja avati uuesti alles 1862.a. valla kool. Protokollis kirjutatakse 12. I 1868 a.: „See kool pole tänni „haljale oksale“ jõudnud. Süüdi selles on peamiselt vald, kes haridusest midagi teada ei taha, kooliõpetaja palga vähendada iksab ja wagu näha, kedagi tublit kooliõpetajat ei salli.“

Järvaandris on 1600 hinge kohta üks kool. Kooliõpetajas on wab 1867.a. saadud kare Habermann, keda ümme ühikandm, kellest ütatakse, et ta tubli töökoormas on, kuid kooliõpetaja, ta oma noorus tõttu selleles kaunis mitmekes nurgas kastab.“

Koht, kus asus Järvaand
valla kooli hoone

1868/69. õppeaastal õppis
Järvaandis koolis 20 õpila.
18 poeg. ja 2 tütarlast.

Juunianne 29. I 1869. a :

"Karl Kabermann on no-
hale lahunud ja et
uut kooliõpetajat ei olnud
võimalus saada, pole võima-
ke sel talvel kooli avada.
Kõrva kuulsuse pärast, mil-
les see kool seisab, on küll
vaerast loota, et keegi sinna
tuleb."

1870/71 õppeaastal oli koolis 27 õpilast - 21 poeg- ja
6 tütarlast. Kooliõpetajaks oli Juhan Tulbrag.

28. IV 1876. a. - "Siinacaelisid ei olnud Järvaandis, aga
seal olid need. Õpilast oli 15 poeg- ja 23 tütarlast, kokku
38 õpilast"

30. II 1878. a. - "Järvaandis nurgale on hädaasti terst
kooli vafa. vallakooli komisjon peab selle asutuse käesle

kõtkma ja sellest jaanipäevaks maakonna kooli-
keridendra teadmisena.

29. ja 30. II oli maakonna kooli-keridendra poolt
koolide katusumme. Järvakandi kooli kohta arvel tu-
lemused kaheloldavad."

20. IX 1878.a.: „Õpilasi oli Järvakandis 51, nüst 26
poeg- ja 25 tütarlast."

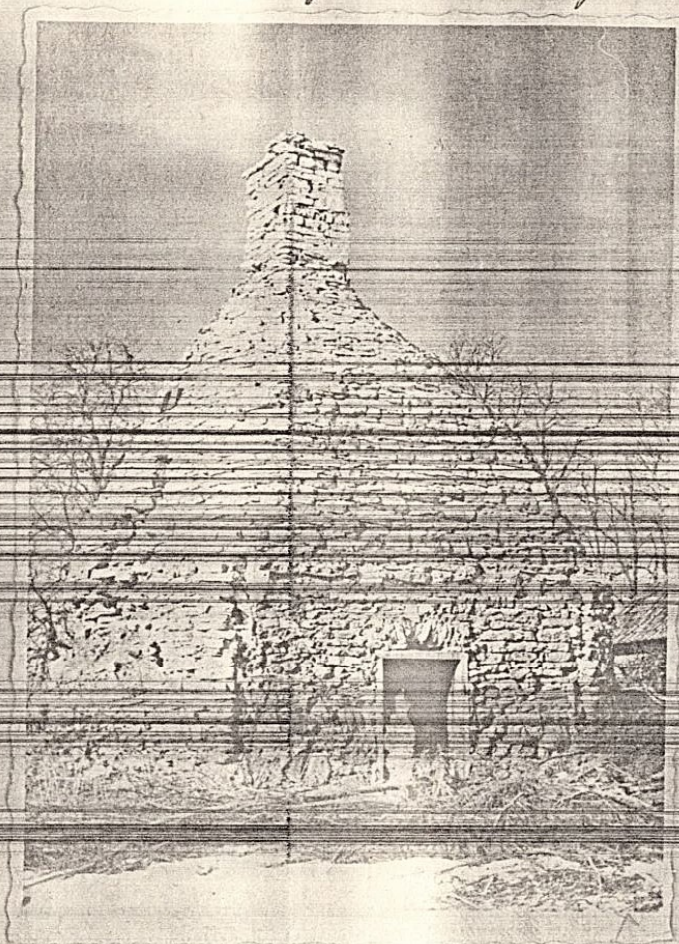
15. X 1880.a.: „Sai nõuks võetud Järvakandi valla-
valitsusele musti känu saata, et teine kool peab asu-
tatud saama, sest et ikka veel hulle lapsi kuu-
kooliõpetajate peavad jääma."

5. V 1881.a.: „Et Järvakandis ikka veel tervt koolimaja
ei saa arutatud, võeti nõuks, et edaspidi kõne Järvakan-
di lapsed saugusest koolimata peavad koolis väärma,
ja see lüha, mis enne antud, et need, kes väga kauget
koolimajast elavad, võivad ilma trahvita koolist maha
jääda, edaspidi enam ei mõnna. See seadus tuleb
sigireel koolivandmatu teada anda."

1887. a. mainitakse uute kooliõpetajate hulgas Jo-
hann Heumannit Järvakandis, kes oma töö korrapärast

olevat teinud.

Kaunas koolimajas oli üks klassikuum, kus õppisid kuni kõigi kolme klassi lapsed. Klassi mööblis olid paksud puugid ja suur tahvel.

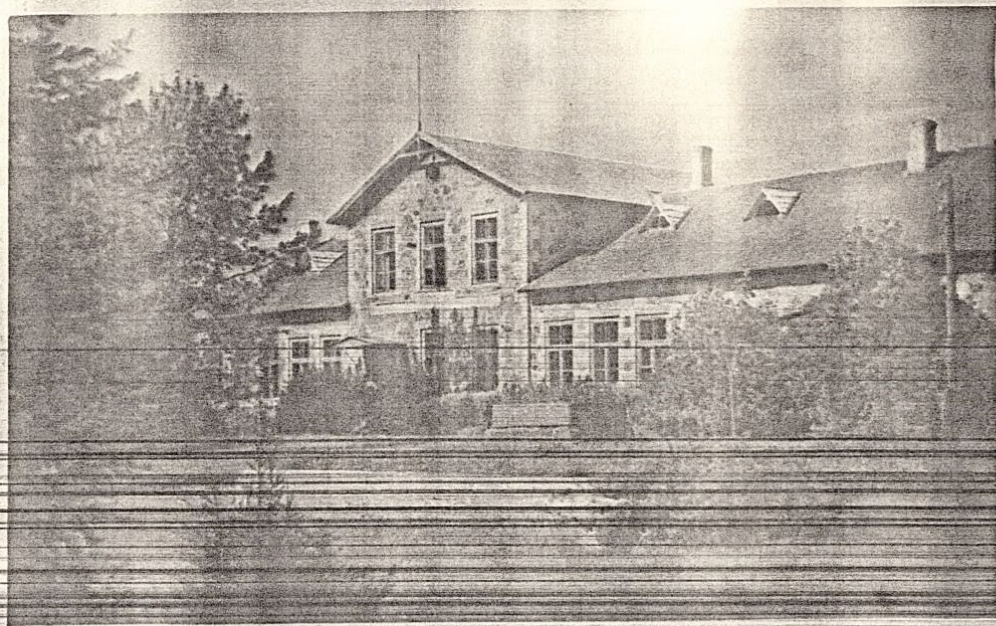

Kaugemal elanud õpilased magasid samas klassitoas põukottidel, mis päevas tõsteti üles pöörangule. Klassis kuus aias kutsus nad vastu tordumastid ja muu taru.

Maia usas aias kutsus ühte, mis õpetasid võtta end puunõudest pesta ja tõsta kulla.

Kõik kutsus end
rahakõnnu mõisa juures

1899. a. asutati Järvamaa ministeeriumikool, mille ülesandeks oli enustamispoliitika teostamine. Kooli ehitamise kohta on map põhjapoolsel otsal kirrse kaitstud sõnad: „1899. Bol. omapuu. Im. Nongorub. Toempouk P. Bep - baag“

Ministeeriumikooli hoone
Järvamaal

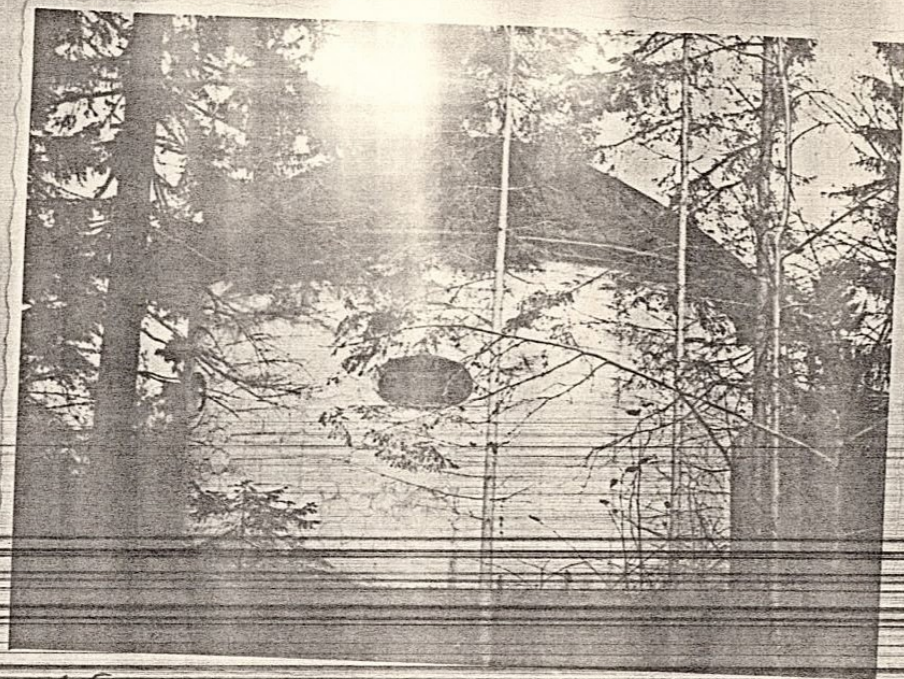
Kooli pehhalapaks oli kuni 1905. a. umbreelne venekeelne Tsõpman. Nagu 1905. a. hindmus- to ajal selgus, oli ta

maruvalvustlane — mustasajalane. Tsõpman ke õpetas ajalugu ja matemaatikat. Nene kull õpetas toelae samuti umbreelne venekeelne Sonopelova. Eesti kull ja usuõpetust õpetas toelane nrmaga Puri.

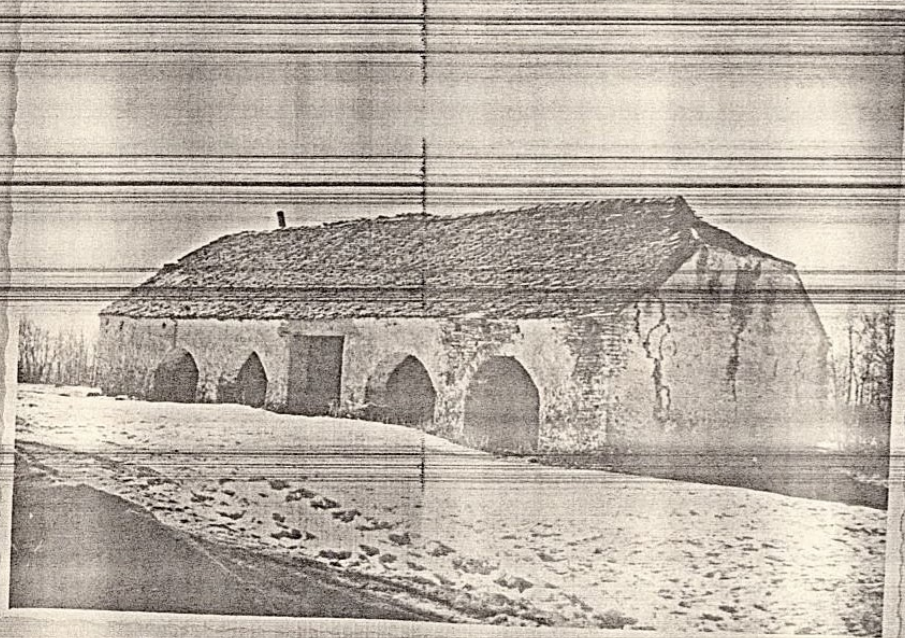
Kanemate klasside õpilased olid enamikus pärit kaugemalt — Raikkilast, Sakust, Veliselt, Valgust, Kohilast jm.

Järvamaa mõis
pärast põletamist
1905.a.

Järvamaa mõisa kool

Magasid Järvamaal

Peale 1905.a. sündmust
Tsõpkru laenu. kooli
juhatajaks määrati est-
lane nimega Pärnitski,
kes õpetas ka eesti keelt.
Õpetajaks veel Tallalt
Hugo Kõnnuõrb, kes õpetas
matemaatikat ja „uue
preli“ Imaida Lõnopalova,
kes õpetas uue keelt ja

soorjale eratundus ka sama keel.

Kurpi pool oli mõeldud ka tamise taimelavade ja kõne õppimise ja õppiraamatuid olid venekeelsed, ei nõutud vabal ajal õpilastelt vene keele kõnlemist.

Õpetajad olid kõne venekeelse valdajad, kes kuule omavahelises keeles oli vene keel.

1917-a. Kubuakirikolukooli töö keegi ei pooldanud. Õppekeeleks sai eesti keel. Eesti Omavalitsuse määruse põhjal olid sunnitud tööt kaasaoma õpetajad, kes eesti keelt ei osanud. Õpetajate vähimise õigus anti nüüd vallavolikogule, kuna varem määras õpetajad ametisse koolide inspektor. 12. oktoobril 1917-a. valiti vallavolikogu poolt õpetajaks Johannes Järemaa. Koolitöö alguses keel aastal ei muutunud omavalitsuse lühikesel aja tõttu mingiuguseid koolile korraldavaid määrusi ja juhendeid välja anda. Kõik ühistused tuli astuda kooli õppenõukogu. Ka puudusid eestlaseid õpetajaid ja koolis kasutati endiseid venekeelseid õpetajaid, millest tähtsamad osad õpetajad ke eesti keelde tõlkisid. Vene keel jäi kooli õppimiseks 2-3 nädalatunniga

Kõigi kooli nimetus jäi ametlikult andmata. Järva-
kondas nimetati "Järva" ja 3. n. Rahvakool. Kõik-
lajaliku hakkas palga maksma valia voliniku, kuna
nem hõltsid valitsuselt sulle summad ei saadud.

Saksa okupatsioonil tulekul 1918. a. algul pandi
koolid kinni. Koolitööd alustati, kui okupatsiooni-
võimud olid võtnud Eesti oma võimu kindlustanud.
Kohustuslikus õppeaines sai saksa keel. Tööd luba-
ti alustada ainult neli koolides, kus juba olemas
õpetaja, kes oli võimeline õpetama saksa keelt.

Algas koolide lämbekorraaldamine saksa okupatsioon-
i võimude soovi järele. 1918. a. augustikuu korraldati
Kagris (Kagrisi Karidusele kooli) Kapla, Kagri, Juuru
ja Nõssi kihelkondade õpetajate saksa keele kursused.
Suurem anti kõigile õpetajatele palgata pühaks.
Palga maksti ainult kooli juhatajale ja igal õpeta-
jal tuli ka kursuste ajaks hankida omael eel-
rahendused. Selle kursuse sai ka alguse õpetajate
organiseerimine õpetajate seltsides kihelkondade kaupa.

Need kütud said endale ka ametiõhuga puuatrioosid.

Pärast saadud okupatsiooniga algas poliitiline Eesti kodanliku valitsemise seaduse alusel. Rehtistati muu-aastane kohustusliku algkool. kool sai nimeks „Järvamaa 6-kl. algkool“

Järvamaa mõisa jagamise sai kool endale mõisa põllust maad mänguväljaku jaoks ühes endise kruusavanguga, kus praegu kasvab männid.

Kuue aasta pärast sai kool üheksa valla koolide ühise kohaselt vallali suuruselt Tõnise talu põllust reet tüüsi maad juurde, mille kaudu rajama väikest parki.

Kuue Järvamaa valla koolide ühendamise järele, siis avati kohustusliku 6-kl. algkooli juurde uue vabatahtliku kahe-aastase kursusega täienduskool, kus õpetati põllumajanduslike asjad ja pidi selle suure tundide arvuga tööõpetust eraldi pois- ja tütarlastele.